صدر الدين خۆشناو
جەڕا ـ برادۆست
1979

«کـاروانچیەکـان بـۆ نەگەڕانەوە»*

– 1 –

بەفر دەباریت ، وەستانی بۆنی‌یە ، دیمەنی گونـدەکەو تەنانەت هەموو ناوچەکەشی داپۆشیوە ، کێوو کەندەلانەکان پڕ بوونەتەوە .. هەموو شوێنێك سپی دەچێتەوە .. تەمو مژەو چاو چاوی نابینێت .. سڕی سەرما تەنگی بەدانیشتوان کردووە .. دووکەلی سوبەکان لەسەر بانەکان دیارەو .. بەرزدەبێتەوە .. ئاژەلەکانیش هەموو لەسەرمان خۆیان ویك هینایە .. برسیەتی تەنگی بەچـولەکەکـان و گشت بالـندەکان نـاوە .. جریـوەی چۆلەکەکان دەنگ دەداتەوە .. پەلاماری ژوورەکان دەدەن .. بۆ تۆزێك دان .. لووره لووری ڕەوەگورگەکان بەرز بوویتەوە . وورچو بـەرازیش لەدێیەکـە نزیـك بـوونـەتـەوە .. ڕەوینی سەگەکانیش لەهەمان کاتدا دەست پێدەکاو .. وەلام دانەوەی گورگەکانە .. دڕندەکانی کێوی بەرەو ئاوەدانی دێن .. ترسیان لێ شکاوە .. لەم کاتەدا دەمەو بەیان بـوو .. هەمـوو مندالو ئافرەتەکان لەبەردەرگاکانیان وەستابوون .. بەکزو هێمنانە .. برسیەتی لەچاوەکانیـان دیاربـوو .. هەمـوویان چـاوەڕوانی گەڕانەوەی کاروانەکانیان دەکرد .. دەیەها پرسیار لەمێشکیان خولی دەخواردوو بـەلام بەپـرسیارێـك دەریان دەبـڕی .. بۆ نەگەڕانەوە ؟.. بۆ ؟ . (نەوزاد) یش لەپەنجەرەی ژوورەکەی تەماشای دەرەوەی دەکردو .. ئەمیش هەرچـاوەڕوان بوو .. لەبەرخۆیەوە دەی ووت :ـ گەر بگـەڕێنەوە .. هـەمووشتێـك کۆتایی دێت .. لەملاشەوە نـالە نالی پیـرە دایکی ژوورەکەی پڕکردبوو .. نەی دەتوانی بستێك لێی دوور بکەوێتەوە .. لەم سـاتەدا یـەکێـك بـەرەو رووی مـالەوەیـان دەهـات .. زوو بەپیلی‌یەوە چوو ..

– (شەمام) تۆی ؟
– بەلێ .
– خەبەرێکت پێ‌یە .
– بەدەنگێکی نزم ووتی نەخێر .. بەرەو پیلی کاروانچیەکان دەچم .
– (نەوزاد) یش ڕەنگی بزرکاو .. منیش دێم .
– ئەی ئاوەدانیەکە بەتەمای کێ بێت .. ئەی پیرە دایکت .
– کەی دەگەڕێیەوە ؟
– لەگەل کاروانەکان .

دایکی (شـەمام) یش وورده وورده هـاتـەپێشـەوە .. بەخۆی و گۆچانەکەی .. هەندێ مندالی دیش بەدوایانا بوون .. هەروەك جەرگ سـووتاویـك وابوو .. چـڕی سەرمـا دەستو پێیەکانی تەزاندبوو .. هەموو ناخۆشی کچەکەی لەچاوەکانیدا دیاربوو .. زیاتر هاتە پێشەوە ، هاتە لای هەیوانەکە ، نزیـك بـووە وەلەدەرگای ژوور .. تـەماشـای بـەژن و بـالای کچـە خۆشەویستەکەی دەکرد .. دەلێی جاری یەکەمە دەیبینێت .

(شەمام) یش فرمێسکە قەتیس ماوەکانی و دەنگی گریان لەقوڕگیدا ڕاوەستابوو .. لەگەل نەرمە کـوکەکـەی دووبارە دەبووەوە .. مندالەکانی گوندیش لەلایەکەی دی شان بەشانی دایکی (شەمام) دەرگایان گـرتبوو .. سێبـەرێکی گەورەیـان پەیداکرد .. (شەمام) یش چاوە گەشەکانی مالق بوون ، یەکە یەکە تـەماشـای هەمـووانی کرد .. وورده وورده هـەنگاوی هاویشتو .. لێیان دوورکەوتەوە .. بولای پەنجەرەکە ڕۆیی .. دایکی و منـداله بچکـۆلەکـانیش بـەدوای دەڕۆیـشتـن .. پێیەکانیان لەدوا نەدەهات ، هەروەکوو گایەك کەوا پێیەکانی پاشەوەی لەناو (دەقنەیەك[1]) جێ مابێت .. گـەیشتە ئـاستی پەنجەرەکە .. سەری خـۆی بۆ پـەنجەرەکـە شۆڕ کـردەوەو تـەماشـایەکی ژوورەکـەی کرد ... خـۆی پێ ڕانەگیـراو .. فرمێسکی چاوەکانی گورگور بەنایلۆنی پەنجەرەکەدا دەهـاتە خوارەوە هەروەك ئـاوی باران وابـوو .. (نەوزاد) یش نـزیك بووەوە لەپەنجەرەکە .. هەناسەیەکی ساردی کێشا .. هەلمی دەوی بەنایلۆنی پەنجەرەکە کەوت و لەگەل فرمێسکەکان تێکەل بوون .. لەم ساتەدا .. دەنگێك هات ..

– خۆشبە .. وائەسپ ئامادەیە .

لە ئاستی پەنجەرەکە لاکـەوت و .. دوورکەوتـەوە .. کورەش تاچاوی توانای هەبوو تەماشای کرد .. لەگەل هەنگـاوەکانی دەڕۆیشت .. حەزی دەکرد دیواری ژوورەکە هەموو پەنجەرە

بانه .. بۆ ڕووناکی چاو .. بۆدیتن .. بۆ بەڕێ کردن .. بەساردی لەشوێن خۆی بەجێ ماو .. چاوەڕوانی گەڕانەوەتم .. چاوەڕوانم ..

- 2 -

بێ دەنگی ژوورەکەی داگرت‌و .. بەفر وورد وورد و خێرا دەباری ..

- ئەمە زۆری لەپاڵەو .. زیاتر دەکەوێت .. چەند کەوتیە ئەوەندەی دی زیاد دەکات .

ناڵەی دایکی‌و دووری شەمام کارێکی زۆری تێ کرد .. برسیەتی‌یەکەی .. بۆ خۆی دەدواو ..

- ئەمە ئێوارە داهات‌و .. ژوورەکەم تاریك بووە .. ڤانۆسەکەم ژوور ڕووناك دەکات .. بەلام ئەوە دەروونم تاریك بووە .. کێ دەروونم ڕووناك دەکاتەوە ؟ .. بێگومان شەمام خۆتی .. ڤانۆسی دەروونم بووی ـ شەووڕۆژی دەژماردو دەی ووت :ـ بۆ نەگەڕانەوە ! .. بەلام چاوەڕوانی چ سوودێکی هەیەو پێویستە خۆم بەدووایانا بچم . ئیدی خۆی پێ ڕانەگیراو .. بەرەو ڕێچکەی خوشەویستەکەی کەوتەڕێ .. شوێن ڕێگاکە دیار بوو .. بەفری نیشتو شەق کرابوو .. بەفر وەکوو (کەچەلێف[2]) دەهاتە خوارەوە .. تۆزێك هێواشتر لەپێشتر ڕۆیشت .. ماندی بوو .. نەوەستا .. دەگەڕا بەشوێنی .. شتێکی سەرسام خۆی پیشاندا .. چاوەکانی ڕەشکەو پێشکەی کرد .. لەئەسپەکە هاتە خوارەوە .. تەماشای کرد .. بۆی دەرکەوت ئەمە شوێنی لاشەی خۆشەویستە کەیەتی .. دڕندەکان خواردوویانە .. تەماشای ڕێچکەی خوێنەکەی کردوو ووتی :ـ ئەمە خوێنە سوورە گەشەکەیەتی . لەگەڵ بەفری سپی تێکەڵ بووە .. بەفری تواوەو خوێنی سووری گەش تێکەڵ بەیەك بووینە .. جیا کردنەوەیان مەحاڵە .. شۆڕدەبنە وە بۆ ناخی زەوی ، ڕەگی داربەڕووەکان هەڵیانی مژت .. بەهێواشی هەستاو ئاوڕی لاکەی دی داوەو .. ترسی لێ نیشتوو .. دەیووت :ـ

- ئەی دڕندەکان ئێوە لەپێناوی چی خۆشەویستی منتان کوشت . ئەم ووشانەی لەدەم دەرچوو .. چاویشی لەداربەڕووەکان بوو .. خۆشەویستی‌یەکی غەمگینانەیان دەنواند .. کلۆکلۆ بەفر لەسەر لقەکانی دار بەڕووەکان دەهاتە خوارەوە .. وەکوو بڵێی‌ی ئاگایان لەهەموو کارە ساتێك بێت کەلەم شوێنە ڕووی دابێت .. جۆگەلەکانیش بەشێك لەخوێنە سوورە گەشەکە کەتێکەڵیان بوو .. شۆڕ بووەوە بۆ ڕووبارەکان‌و لەوێوەش بۆدەریاچەو ئۆقیانووسەکان .. دووسێ هەنگاو هاتە شوێن کارەساتەکە .. زۆر بەپەرۆش‌و وەبەهەستێکی عاشقانە ئێسکی قەفەزەی سینگی هەڵگرت‌و لەباوەشی خۆی نا .. زیاتر گەڕاو کاسەی سەریشی لەژێر بەفرا دۆزیەوە .. بەتێڕوانینێکی سەر سوڕمان سەیری کاسەی سەری دەکردو .. بێ‌دەنگی دایگرت .. لەبەر خۆیەوە دەدواو .. لەگەڵ هەستی مێشکی (شەمام) قسەی دەکرد .. زیاتر گەڕاو بڕبڕەی پشتی‌و لەگەڵ پەراسوی پشتەوەشی دۆزیەوە .. هەمووی چوار پارچەن .. بەشەکانی تری پێ نەدۆزراوە ..

- ئەی دڕندەکان دەتانەوێ تێربن ؟ .. بەخوێنی ئەم مرۆڤەو هەزارانی وەك ئەمیش تێرنابن .. ئێوە چاو چنۆکن‌و .. چرنووکتان تیژ بەهایە . ئێسقانەکانی کۆکردەوەو لەگەڵیانا دەدوا .. کوا خوێنەکەتان .. کە پێکەوە لکابوون‌و لەچرکەی بوونتان پێکەوەبوون .. بەلام ئێستا لێکدابڕانتان دەبینم .. دەبێت بۆمردنیش پێکەوەبان .. پێکەوەبان .. دەنگی هەڵبڕی‌و سوور هەڵگەڕا .. هێمن بووەوە .. گۆڕێکی هەڵکەند .. ئێسقانەکانی ناشت .. لەسەر گۆڕەکەی نووسی ئالێرەدا مرۆڤێك خوێنی ڕژا لەپێناوی گوندەکەی .. بەرەو پێلی کاروانچیەکان چوو .. نیوەی ڕێگای بڕی .. خۆی ئامادە کردو .. ماڵ ئاوایی لەگۆڕەکە کرد .. بەتەنیایی جێ‌ی هێشت‌و .. پێ‌ی ووت :

- پێویستە ڕێگاکەت تەواوبکەم .

ڕۆیی‌و .. بەرەو هەورازەکە سەرکەوت‌و .. هەر تەماشای گۆڕەکەشی دەکرد .. ڕۆیی‌و .. دوورکەوتەوە .. دوورکەوتەوەو تاکوو گۆڕەکەی لەبەرچاوان وون‌بوو .

*** ئەم چیرۆکە لەکۆڕێکی کۆمەڵ‌و هونەرووێژەی کوردی لەگەڵ سێ چیرۆك نووسی دی دا لەڕۆژی 1979/8/20 لەبارەگای یەکیەتی نووسەرانی کورد ـ لقی هەولێر ـ خوێندرایەوە . وەمامۆستای چیرۆك نووس کاکەمەم فەخری بۆتانی : هەڵ سەنگاندن .**

1 ـ دەقنەیەك : ئەمەش ئەوقوڕو لیتاوەیە کەوا ڕەشە وولاخ یاخود دەوار ناتوانی بەئاسانی لەناویا هەنگاو بنێت .

2 ـ کەچەلێف : ئەم جۆرە بەفربارینەیە کەشێوەی بەفرەکە درشتەو ، وەچەند بکەویت کەم ئەکەویت .